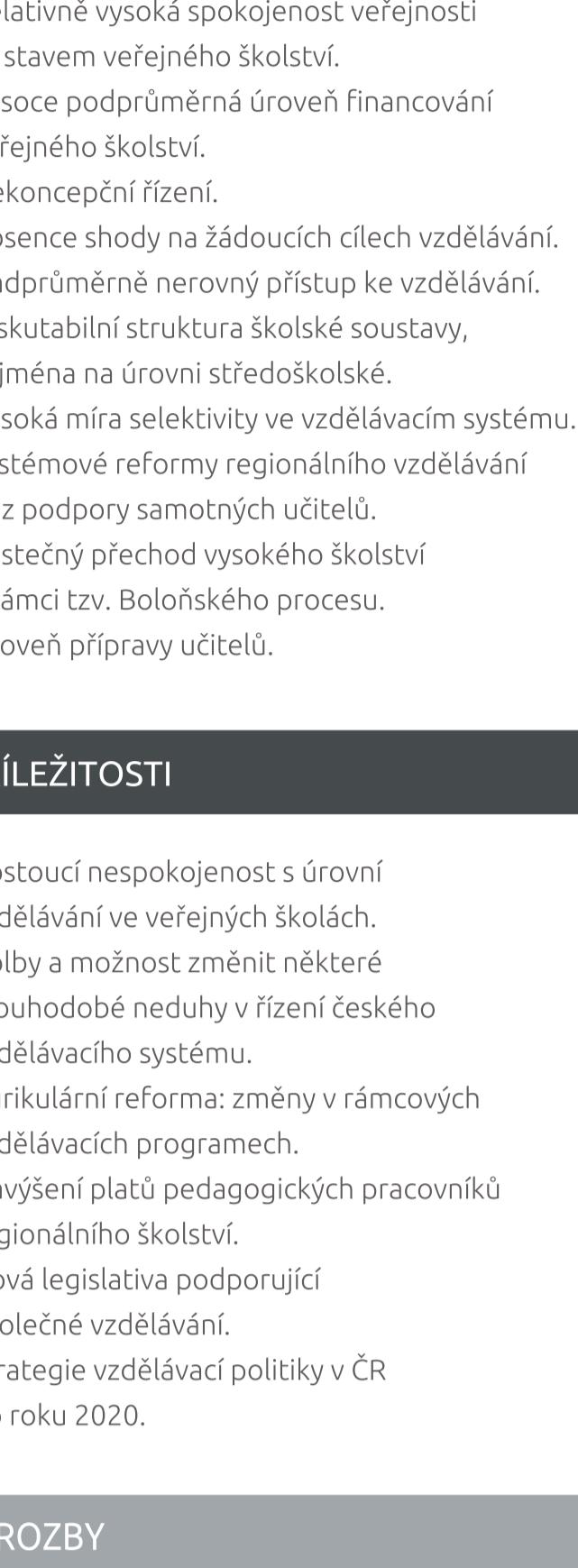


AUDIT VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU V ČR:

Rizika a příležitosti (2017)

Bob Kartous, EDUin, kolegové a tým expertních oponentů



SWOT

SWOT je zkratka čtyř anglických slov

- ◆ **STRENGTHS** (přednosti)
- ◆ **WEAKNESSES** (slabiny)
- ◆ **OPPORTUNITIES** (příležitosti)
- ◆ **THREATS** (hrozby)

PŘEDNOSTI

- Rozvinutá školská infrastruktura.
- Hustá síť institucí (VŠ) vzdělávajících učitele.
- Existující síť pro další vzdělávání pedagogů.
- Vysoký podíl absolventů se středoškolským vzděláním.
- Průměrně až nadprůměrné výsledky v mezinárodním srovnání (výjimkou je PISA).

SLABINY

- Relativně vysoká spokojenosť veřejnosti se stavem veřejného školství.
- Vysoko podprůměrná úroveň financování veřejného školství.
- Nekoncepční řízení.
- Absence shody na žádoucích cílech vzdělávání.
- Nadprůměrně nerovný přístup ke vzdělávání.
- Diskutabilní struktura školské soustavy, zejména na úrovni středoškolské.
- Vysoká míra selektivity ve vzdělávacím systému.
- Systémové reformy regionálního vzdělávání bez podpory samotných učitelů.
- Částečný přechod vysokého školství v rámci tzv. Boloňského procesu.
- Úroveň přípravy učitelů.

HROZBY

- Očekávaný vliv technologických inovací na trh práce i vzdělávání.
- Politická nestabilita a nejistota v naplňování cílů vzdělávací politiky.
- Kurikulární reforma: změny v rámcových vzdělávacích programech.
- Navýšení platů pedagogických pracovníků regionálního školství.
- Nová legislativa podporující společné vzdělávání.
- Strategie vzdělávací politiky v ČR do roku 2020.

Zajíždění (udržení) společného vzdělávání ve školách

- Doporučení:
- MŠMT musí zajistit udržení společného vzdělávání navzdory populisticím proklamacím. Jde o pilíř Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 a dluhodobého horizontu (ideálně 2040).
- Snažit se o dosažení politického konsensu na hlavních cílech nové strategie.
- Brát v úvahu expertní shodu na směřování vzdělávací politiky.
- V souladu s platnou strategií navýšovat investice do vzdělávání na důstojnou úroveň, dosahující alespoň průměru OECD.

Soustředění na 2. stupeň ZŠ a strukturu středních škol

- Doporučení:
- Je nutné otevřít dialog a vycházet z vzdělávací politiky na 2. stupni ZŠ.
- Je nutné otevřít problém měřítky existence ve vzdělávacím systému.
- Komunikace s veřejností je nádále nutná, mělké negativní postaje lze zvrátit jen tehdy, bude-li veřejnost informovaná.

Další důležitá téma pětadvacátého let

- Podpora technologií a otevřených vzdělávacích zdrojů (Open Educational Resources, OER).
- Nový program hodnocení škol Českou školní inspekci kvalitní škola v procesu.
- Kontinuální podpora učitelů.
- Financování regionálního školství.
- Novela vysokoškolského zákona v praxi: Institucionální akreditace.

STRENGTHS

- Relativně velká různost alternativních vzdělávacích přístupů.
- Reforma financování regionálního školství.
- Jisté množství dat o systému uvolněných k analýze.
- Zkvalitňující se práce České školní inspekce.

WEAKNESSES

- Nízký zájem o učitelství mezi studenty s měřitelnými studijními předpoklady, restrikтивní legislativa omezující přístup k učitelství.
- Neexistence systémové podpory kvality učitelů a ředitelů na školách.
- Nedostatečný způsob zjišťování kvality vzdělávacího systému.
- Neznámá efektivita institucí ovlivňujících vzdělávací systém.
- Nedostatečná, opožděná, někdy i nejasná informovanost učitelů a veřejnosti o vzdělávací politice.
- Neochota mnoha učitelů k netradičním a inovativním přístupům.

OPPORTUNITIES

- Strategie digitálního vzdělávání 2020.
- Prostředky z operačního programu Veda, výzkum a vzdělávání jako možnost (i hrozba).
- Rostoucí počet neveřejných škol.
- Nový přístup České školní inspekce k hodnocení práce škol.
- Reálná možnost občanského sektoru ovlivňovat kroky ve vzdělávacím systému.
- Vyšší míra pozornosti a investic z korporátního a nadačního sektoru.
- Výběrová řízení na ředitely některých přímo řízených organizací.
- Rekonkurz na místa ředitelů v roce 2018.

THREATS

- Zaostávání vzdělávacího systému za aktuálními společenskými požadavky, "opt out" části rodiců z veřejného vzdělávacího systému, víceletá gymnázia.
- Zavedení plošných přijímacích zkoušek.
- Netransparentnost při správě vzdělávacího systému.
- Nekoncepčnost řízení systému, prohlubování nedůvěry.
- Udržování současné struktury školského systému (středních škol).
- Trvající neschopnost a neochota integrovat mimoškolní vzdělávání.
- Takřka nulový důraz vzdělávací politiky na rozhodující vliv rodiny.

Významné události ovlivňující změny ve vzdělávacím systému (2017)

Způsob hodnocení vlivu jednotlivých témat na český vzdělávací systém: Používáme symboly - a + (záporné a kladné hodnoty). Protože u jednotlivých témat je vzhledem k jejich komplexnosti často těžké určit zcela jednoznačně jejich pozitivní či negativní dopad, uvádíme v takových případech místo jednoznačného hodnocení poměr negativního a pozitivního příspěvu. V případě, že odhad pozitivního či negativního dopadu převažuje, je to vyjádřeno počtem znamének (např. -/+ znamená poměr negativního a pozitivního dopadu 2:1).

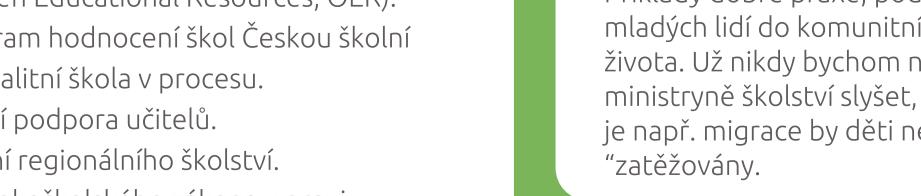
Sněmovní volby 2017: Českému vzdělávání stále chybí vize, vzniká mimo politiku



Zvýšení platů učitelů, zvýšení rozpočtu VŠ



Zahájení reformy rámkových vzdělávacích programů pro MŠ, ZŠ a SŠ



Poprvé proběhly plošné přijímací zkoušky na maturitní obory SŠ

V účinnost vstoupil zákon o povinném posledním roce předškolního vzdělávání

Nepodařilo se prosadit kariérní řád (a standard učitele), nedáří se najít shodu na jeho podobě

Snažit se řešit sítící opt-out rodičů ze systému veřejného základního vzdělávání

Společné vzdělávání přímo ve školách

Všeobecná gymnázia (kvalita vzdělávání na 2. stupni ZŠ) jako významný problém, jenž nikdo nechce řešit

Zvyšující se nespokojenosť dospělé populace v ČR s fungováním veřejných škol jako politický impuls (?)

Státní maturity: manipulace s hodnocením, desetitisíce neúspěšných, posun v transparentnosti pod tlakem zvenčí

Prohlubování rozdílů v přístupu ke vzdělávání mezi regiony, problém vyloučených lokalit

Podpora občanského vzdělávání uvízla na mrtvém bodu

Místní a krajské akční plány rozvoje vzdělávání: ne vždy využitá příležitost

Pozn.: Některé další významné události přetrávají z loňska či předchozích let, viz předchozí audit vzdělávacího systému ČR.

KLÍČOVÁ TÉMATA PRO ŠKOLNÍ ROK 2018

Politický vývoj a dopad na vzdělávací politiku po volbách 2017

Doporučení:

- Důsledně naplňovat platnou Strategii vzdělávací politiky v ČR do roku 2020.
- Pracovat na konceptu s delším časovým horizontem (ideálně 2040).
- Snažit se o dosažení politického konsensu na hlavních cílech nové strategie.
- Brát v úvahu expertní shodu na směřování vzdělávací politiky.
- V souladu s platnou strategií navýšovat investice do vzdělávání na důstojnou úroveň, dosahující alespoň průměru OECD.

Zajíždění (udržení) společného vzdělávání ve školách

Doporučení:

- MŠMT musí zajistit udržení společného vzdělávání navzdory populisticím proklamacím. Jde o pilíř Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 a dluhodobého horizontu (ideálně 2040).
- Snažit se o dosažení politického konsensu na hlavních cílech nové strategie.
- Brát v úvahu expertní shodu na směřování vzdělávací politiky.
- V souladu s platnou strategií navýšovat investice do vzdělávání na důstojnou úroveň, dosahující alespoň průměru OECD.

Soustředění na 2. stupeň ZŠ a strukturu středních škol

Doporučení:

- Je nutné otevřít dialog a vycházet z vzdělávací politiky na 2. stupni ZŠ.
- Je nutné otevřít problém měřítky existence ve vzdělávacím systému.
- Komunikace s veřejností je nádále nutná, mělké negativní postaje lze zvrátit jen tehdy, bude-li veřejnost informovaná.

Vzdělávání jako reakce na Průmysl 4.0: Příprava na nepředvídatelnost vývoje

Doporučení:

- Zahájit skutečnou a celospoločenskou diskusi na téma společenských a ekonomických změn, a to na úrovni učitelů a rodičů zejména v souvislosti s měřítkem se kurikulem (revize rámkových vzdělávacích programů).
- Novější řízení vzdělávání, které ještě více podporuje praktickou vzdělávání.
- Hledat inspiraci v zahraničních vzdělávacích systémech, díky nimž je možné využít nových metod a technologií.
- Využít vzdělávacího potenciálu vzdělávacího systému (vzdělávací programy, výzkumy, inovace).

Důstojná podpora propojení školského systému a neformálního vzdělávání

Doporučení:

- Důraz na naplňování strategie digitálního vzdělávání s maximální snahou využít stávající a používající technologické prostředky vzdělávání.
- Pracovat na vytvoření vzdělávacího systému, který umožní flexibilní a individualizovanou vzdělávání.
- Hledat inspiraci v zahraničních vzdělávacích systémech, díky nimž je možné využít nových metod a technologií.
- Využít vzdělávacího potenciálu vzdělávacího systému (vzdělávací programy, výzkumy, inovace).

Další důležitá téma pětadvacátého let

Doporučení:

- Podpora technologií a otevřených vzdělávacích zdrojů (Open Educational Resources, OER).
- Nový program hodnocení škol Českou školní inspekci kvalitní škola v procesu.
- Kontinuální podpora učitelů.
- Financování regionálního školství.
- Novela vysokoškolského zákona v regionech.

Klíčová témata pro školní rok 2018

Doporučení:

- Důraz na naplňování strategie digitálního vzdělávání s maximální snahou využít stávající a používající technologické prostředky vzdělávání.
- Pracovat na vytvoření vzdělávacího systému, který umožní flexibilní a individualizovanou vzdělávání.
- Hledat inspiraci v zahraničních vzdělávacích systémech, díky nimž je možné využít nových metod a technologií.
- Využít vzdělávacího potenciálu vzdělávacího systému (vzdělávací programy, výzkumy, inovace).